

tilfælde foretages en forudgående vurdering af, om, i hvilket omfang og på hvilken måde en indvinding af materialer vil kunne ske uden skadelige virkninger for kysten. Da en sådan tilladelse allerede i henhold til sten- og grusloven er nødvendig for enhver udnyttelse af materialer med undtagelse af de i lovens § 5, stk. 1, opregnede tilfælde, betyder en sådan ny lovregel kun en mindre ændring i den allerede gældende begrænsning i rådigheden over strandbredder. Vil man på basis af den gældende lovgivning på strandbredden standse en aktivitet, der uden tilladelse lovligt kan udøves i henhold til § 5, stk. 1, i sten- og grusloven, må man søge strandbredden fredet efter reglerne i kystfredningsloven. Det må imidlertid anses for unødigt kompliceret at opretholde kystfredningslovens administrative system alene for et så begrænset anvendelsesområde. I stedet for den nuværende kystfredningslovs system — kystfredning af strandbredden efter en konkret prøvelse — foreslås det i lovsform generelt at fastslå, at materialer ikke må fjernes fra strandbredden uden forudgående tilladelse.

En sådan lovregel kan gennemføres uden erstatningsmæssige konsekvenser for statskassen. Bestemmelsen er for det første i sig selv alene at betragte som en almindelig regulering af ejendomsrettens indhold og som sådan ikke ekspropriation med en sådant erstatningsmæssige konsekvenser. For det andet indeholder bestemmelsen ikke en anden begrænsning i rådighedsretten over en ejendom end den, som talrige kyststrækninger allerede er blevet undergivet uden erstatning, og som alle landets strandejendomme uden erstatning har kunnet blive underkastet siden kystfredningslovens gennemførelse i 1906.

I en vis udstrækning vil lovreglen kunne føre til en gunstigere stilling for strandbreddens ejer, end den nugældende kystfredningslov giver. I det omfang, hvori en begrænset, reguleret og kontrolleret udnyttelse kan tillades på strækninger, der er eller ville blive kystfredet efter de gældende regler, vil den ændrede retstilstand medføre en fordel for grundejeren. Selv om det principielle udgangspunkt for lovens administration er kysternes bevarelse, kan der være kyststrækninger, som det efter en samlet bedømmelse af de i betragtning kommende hensyn ikke kan anses for særlig nødvendigt at værne om. I sådanne situationer vil der ved administrationen af bestemmelsen i § 1 kunne foretages en afvejning af værdien af det — begrænsede — gode, som i givet fald må ofres mod værdien af de erhvervs- og beskæftigelsesmæssige fordele, som er forbundet med en materialeindvinding. Det må imidlertid ikke forventes, at der i noget nævneværdigt omfang vil

blive tilladt at indvinde materialer på kystfredede strækninger eller i det hele taget på strandbredder, hvorpå der ikke aktuelt udøves en indvinding. Også naturfredningslovens regler vil som anført i vid udstrækning hindre dette.

Praktisk set får lovreglen derfor sin betydning derved, at der i tilfælde, hvor en igangværende materialeindvinding må standses af hensyn til kystens stabilitet, kan træffes en mere individuel afviklingsordning, end kystfredningslovens system tillader. Det er derfor hensigten at lade lovforslagets bestemmelser få virkning også for løbende kystfredningssager. De to ovenfor omtalte sager fra Nordjylland vil herefter kunne løses på basis af den nye retstilstand. I lighed med, hvad formålet med de igangværende kystfredningssager er, må en løsning på basis af den nye lovgivning sigte mod at bringe den igangværende ralingindvinding til ophør på de pågældende kyststrækninger. Det bør imidlertid her fremhæves, at det foreliggende lovforslag skaber mulighed for, at der for det første kan træffes en ordning for afvikling af den igangværende virksomhed. En sådan ordning må i rimeligt omfang søge at afbøde de erhvervs- og beskæftigelsesmæssige ulemper, som en pludselig standsning af den igangværende ral- og grusindvinding vil kunne medføre. For det andet skabes der mulighed for løbende at kunne overveje, om det vil være forsvarligt på enkelte delstrækninger at tillade en vis begrænset indvinding. Her kan eksempelvis nævnes, at kystkommissionen for Viborg amt i sin kendelse har fundet det forsvarligt fra kystfredningen at undtage en kortere strækning syd for Hanstholm havn — et standpunkt, som vandbygningsvæsenet og ministeriet for offentlige arbejder i hvert fald for tiden kan tilslutte sig.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Bestemmelsen i stk. 1 fastslår lovforslagets hovedprincip, for hvilket der er redegjort i de almindelige bemærkninger. Medens den gældende kystfredningslov i princippet tillader fjernelse af materialer på strandbredden, indtil dette forbydes ved en kommissionskendelse, indfører lovforslaget den modsatte ordning: Fjernelse af materialer fra strandbredden er principielt forbudt, medmindre der gives en særlig tilladelse dertil.

Kystfredningsloven af 1906 gælder — foruden for stranden — for „den udyrkede og for græsvekst blottede strandbred.“ Denne beskrivelse er næppe ganske tilfredsstillende. Dyrket jord vil ikke blive anset for strandbred. En typisk strandbredsplante